

การจัดชั้นเรียน : เส้นทางสู่การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

นักการศึกษาปฐมวัยให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเกิดจากการที่เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้นเมื่อเด็กเข้าสู่สถานศึกษา สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจึงมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมต่างๆกับสื่อวัสดุ การทำกิจกรรมทั้งตามลำพัง กับกลุ่มเพื่อน กับผู้ใหญ่รวมทั้งสถานการณ์ต่างๆที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของห้องเรียน ทุกอย่างที่กำลังกล่าวมาล้วนแต่เป็นสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนจึงเป็นการจัดทั้งสภาพแวดล้อมและข้อตกลงภายในห้องเรียนที่มีความหมายมากกว่าการจัดห้องเรียนทั่วไป แต่เป็นการจัดการชั้นเรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

นักจิตวิทยาการศึกษาเป็นกลุ่มนักวิชาการที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการชั้นเรียน โดยเชื่อว่าสภาพในชั้นเรียนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการทั้งทางปัญญาและอารมณ์ของผู้เรียนจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ชั้นเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้ เป็นไปอย่างราบรื่นและเรียกศาสตร์นี้ว่า การจัดการชั้นเรียน (classroom management)

ความหมายของการจัดชั้นเรียน

พาร์สันส์ ฮิมสัน และ ซาร์โด – บราวน์ (Parsons, Himson and Sardo Brown, อ้างถึงใน กุญชรী คำชาย, 2551 : 4) ให้ความหมายว่าการจัดการชั้นเรียนหมายถึงกระบวนการกระทำและตัดสินใจในอันที่จะอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกและปราศจาก

พฤติกรรมที่จะรบกวนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนที่ดีจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการจัดชั้นเรียน

การจัดการชั้นเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การตอบสนองเชิงพัฒนาการ เป็นการจัดชั้นเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนพัฒนาการโดยรวมของเด็กทั้งทางกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีลักษณะการจัดดังนี้

1.1 การจัดพื้นที่ตอบสนองธรรมชาติของเด็ก เป็นการจัดพื้นที่ที่เพียงพอต่อการเคลื่อนไหว การต้องการใช้พลังงาน และการทำกิจกรรมเพื่อสำรวจ สืบค้น และจัดกระทำต่อสิ่งต่างๆ การจัดพื้นที่ซึ่งต้องมีพื้นที่ที่เพียงพอให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระและไม่แน่นจนเกิดความเบียดเสียดและการกระทบกระทั่งกัน ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดปัญหาทางวินัยของห้องเรียน

1.2 การจัดบรรยากาศแห่งความสุข เป็นการจัดชั้นเรียนที่สนับสนุนให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับบรรยากาศทางการศึกษาที่เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งด้านความรู้ วิธีการเรียนรู้ และบทบาทการเป็นสมาชิกของสถานศึกษาและสมาชิกที่ดีของสังคม

1.3 การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวันของเด็ก เด็กปฐมวัยเข้าสู่สถานศึกษา โดยถือว่าสถานศึกษาจะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กโดยยึดพื้นฐานความต้องการของเด็กเป็นหลัก ดังนั้น กำหนดการต่างๆจึงเป็นการกำหนดตามสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก การจัดการเวลา ข้อตกลงในการปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม และตลอดจนการจัดพื้นที่ สื่อวัสดุต่างๆจึงต้องสอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดการพัฒนาและการเรียนรู้ควบคู่กันไป

1.4 การจัดชั้นเรียนที่คำนึงถึงเป้าหมายของการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้การจัดการชั้นเรียนจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดข้อตกลง ข้อปฏิบัติ ระเบียบต่างๆ ที่เกิดจากความเห็นของครู เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดบทบาทของผู้เรียนในทางปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆทั้งด้านความรู้ในสาระความรู้ ความรู้ในการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และความรู้สึกรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับตน ครูจึงจัดการชั้นเรียนโดยสอนให้เด็กรู้ว่าจะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด และปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

2. การเพิ่มเวลาการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและดีที่สุด โดยการกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้จึงคำนึงถึงการจัดการใน 2 ลักษณะ คือ 1) การจัดการเกี่ยวกับระยะเวลาในการเรียนรู้เชิงปริมาณ ซึ่งหมายถึงการจัดการเวลาที่กำหนดให้ทำกิจกรรมต่างๆ แต่ขณะเดียวกันก็มีความยืดหยุ่นสำหรับเด็กที่มีความสามารถในการทำงานในระดับที่แตกต่างกัน 2) การจัดการระยะเวลาในด้านคุณภาพ ซึ่งหมายถึงการให้เวลาที่เพียงพอต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่จำกัดเวลาจนไม่สามารถทำได้ทันหรือทำเสร็จในเวลาแต่ไม่มีคุณภาพเท่าที่ผู้เรียนต้องการ ทั้งนี้การจัดการเวลาด้านคุณภาพจึงเป็นการจัดการเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่ถูกจำกัดเรื่องเวลา

3. การจัดการชั้นเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆเป็นการจัดชั้นเรียนที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงบรรยากาศการทำงานอย่างมีความสุข และทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมทั้งกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมกลุ่มย่อย และกิจกรรมที่ทำตามลำพัง

4. การจัดการชั้นเรียนเพื่อช่วยให้เด็กเกิดความต้องการที่จะเรียน เป้าหมายของการจัดการชั้นเรียนประการหนึ่งคือการช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเองให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่ลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการรู้จักควบคุมตนเองให้มีความรับผิดชอบ มีความใส่ใจต่องานและหน้าที่ มีการตั้งใจและมีสมาธิต่อสิ่งที่เรียนและงานของตน โดยปราศจากการบังคับหรือการดักเตือนจากผู้อื่น

ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนจึงเป็นการจัดการเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองไปสู่การมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และความชำนาญในการปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนการศึกษาปฐมวัย

การจัดการชั้นเรียนมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้นนักวิชาการจึงเสนอแนวคิดในการจัดการชั้นเรียนระดับปฐมวัยไว้ดังนี้ (Moore : 37-38)

1. การจัดการชั้นเรียนต้องตอบสนองเป้าหมายด้านการเรียนรู้ของเด็กดังนี้

1.1 ต้องตอบสนองการเรียนรู้ของเด็กที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยที่มีความแตกต่างกัน

1.2 ต้องจัดให้เด็กได้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน รวมทั้งการสื่อข้อมูลต่างๆ

1.3 สนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้เรียน

1.4 ต้องให้มีความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อที่ของการทำกิจกรรมและเวลาที่เพียงพอ

1.5 ต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและป้องกันการเกิดปัญหาทางวินัยในห้องเรียนจากการทำกิจกรรมต่างๆ

ห้องเรียนจากการทำกิจกรรมต่างๆ

2. การจัดการชั้นเรียนที่ตอบสนองความต้องการของทั้งเด็กและครูในสัดส่วนที่สมดุลกันดังนี้

2.1 จัดให้มีที่เรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก

2.2 จัดให้มีพื้นที่ในการฝึกฝนทักษะใหม่ๆระหว่างครูกับเด็ก

2.3 จัดให้มีพื้นที่ให้ทำงานเป็นกลุ่มและพื้นที่ที่เด็กจะทำงานตามลำพังที่ครูสามารถไปช่วยเหลือได้

ช่วยเหลือได้

2.4 การจัดการชั้นเรียนต้องสอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่ครูกำหนดไว้

3. การจัดการชั้นเรียนที่สะท้อนแนวคิดเรื่องห้องเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้การจัดการชั้นเรียนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนเกิดความรู้จากการทำกิจกรรม สถานการณ์และสื่ออุปกรณ์ที่จัดให้เหมาะสม สนับสนุนการเกิดการเรียนรู้จากการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้ระเบียบข้อตกลง กติกา และการยอมรับซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้ที่เกิดในบรรยากาศแห่งความสุข ผู้เรียนพบความสำเร็จในงานที่ทำ การมีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและมีวิธีการในการที่จะหาความรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับตน

ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนที่จะสนับสนุนให้เด็กพัฒนาไปสู่วัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงเป็นไปตามแนวคิด 3 ประการ คือ 1) การจัดการชั้นเรียนที่ตอบสนองเป้าหมายด้านการเรียนรู้ 2) การจัดการชั้นเรียนที่ตอบสนองความต้องการของครูและเด็กที่สมดุลกัน และ 3) การจัดการชั้นเรียนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาทั้งด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

เป้าหมายของการจัดชั้นเรียน

สำหรับการจัดชั้นเรียนระดับปฐมวัยนั้นมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการทางกายภาพ ทางจิตภาพ และทางสังคม ทำให้เกิดการพัฒนาโดยรวมจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมไว้ ขณะเดียวกันยังมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. การสร้างความสนใจใคร่รู้ต่อสิ่งต่างๆที่มีความหมาย
2. การสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่างๆให้เกิดความสำเร็จ
3. การพัฒนาให้มีวินัยต่อตนเอง
4. การเรียนรู้สิ่งต่างๆที่เกิดจากการใช้ประสาทสัมผัสต่อสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์
5. สร้างเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เพื่อน และสังคม

ขอบข่ายของการจัดการชั้นเรียน

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ถ้าหากเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีการสนับสนุนอำนวยความสะดวกจากผู้ใหญ่ ภายใต้บรรยากาศที่มีความสุข ไม่เคร่งเครียดด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัดหรือยากต่อการปฏิบัติ จากแนวคิดนี้จึงนำมาสู่การกำหนดขอบข่ายของการจัดการชั้นเรียนใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตภาพ และ 3) ด้านสังคม

1. การจัดการชั้นเรียนด้านกายภาพ เป็นการจัดการชั้นเรียนตามแนวคิดเรื่องการตอบสนองความต้องการพื้นฐานและการเรียน โดยการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการจึงมีเป้าหมายให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขที่มีที่ มีพื้นที่ในการตอบสนองการทำกิจกรรมต่างๆอย่างคล่องตัว และตอบสนองการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ลักษณะการจัดการจึงเน้นในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกที่จะทำใหู้สึกคล่องตัว สดใส กระฉับกระเฉง ในห้องเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีคือ มีการถ่ายเทอากาศที่ดี มีอุณหภูมิที่พอเหมาะ มีแสงสว่างพอเพียง มีความสงบที่จะทำกิจกรรมอย่างสบายและมีสมาธิ มีที่ให้เก็บวัสดุของใช้และผลงาน มีที่จัดแสดงสารนิทัศน์และป้ายนิเทศที่สื่อสารข้อมูล แต่ละจุดของพื้นที่ที่จะต้องสะดวกในการเข้าออก ครูสามารถเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

2. การจัดการชั้นเรียนด้านจิตภาพ เป็นการจัดการชั้นเรียนตามแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยความสุข การจัดการชั้นเรียนจึงเป็นการจัดเพื่อให้เด็กบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน ซึ่งจะเกิดความสะดวกปลอดภัยราบรื่นคล่องตัวจากการทำกิจกรรมในห้องที่มีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมและมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม ของผู้ที่อยู่ในชั้นเรียนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังรวมถึงกฎ ระเบียบ กติกา ข้อตกลงของชั้นเรียนที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้และเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน การจัดการชั้นเรียนด้านจิตภาพจึงมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนแห่งความสุข ครูมีหน้าที่ที่อบอุ่นให้

ความมั่นใจแก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่างๆ มีสถานที่ที่เด็กสามารถมีความเป็นส่วนตัว หรือเมื่อต้องการอยู่ตามลำพัง หรือต้องการความสงบ ให้อิสระเด็กในการสื่อสาร เคลื่อนไหว ทำกิจกรรมต่างๆรวมทั้ง กฎ ระเบียบ ต่างๆสามารถยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็น

3. การจัดการชั้นเรียนด้านสังคม เป็นการจัดการชั้นเรียนที่เกิดจากแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยเรียนรู้รูทางสังคมจากการเล่น การทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การจัดการชั้นเรียนด้านสังคมจึงเป็นการจัดการชั้นเรียนที่ให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข สนับสนุนให้ปฏิบัติตนในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดทักษะทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สนับสนุนให้เกิดการแบ่งปันกันทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก พื้นที่และอุปกรณ์ต่างๆจัดให้มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ เช่นการกำหนดข้อตกลง กติกา กฎระเบียบต่างๆ การแบ่งหน้าที่ การฝึกการมีวินัยในตนเอง

รูปแบบการจัดการชั้นเรียนการศึกษาปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม

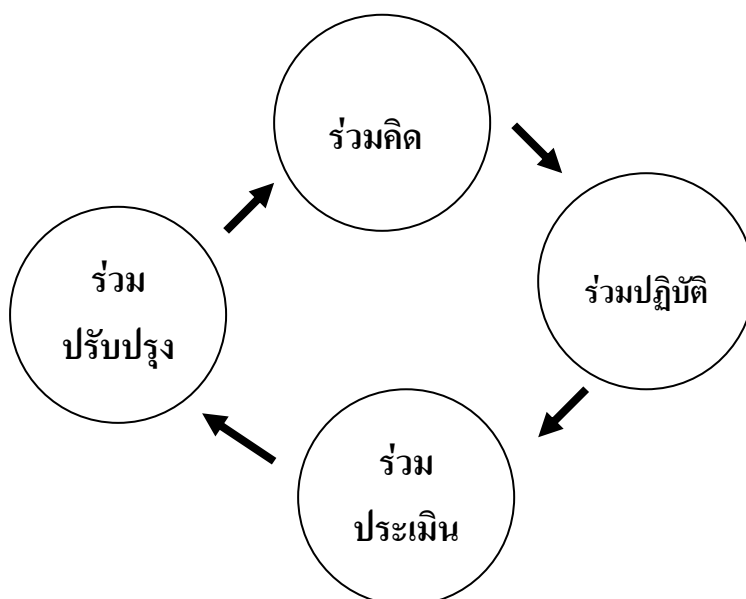
จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนการศึกษาปฐมวัย แสดงถึงการจัดการที่มุ่งตอบสนองการพัฒนา การสนับสนุนการเรียนรู้จากการจัดสภาพแวดล้อม การจัดบรรยากาศ การกำหนดพื้นที่ เวลา และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข รูปแบบการจัดการชั้นเรียนจึงมีหลักการจัดเหมือนกัน แต่ในทางปฏิบัติอาจจะแตกต่างกันไปตามบริบทที่เกี่ยวข้อง และตามลักษณะของสถานพัฒนาเด็กประเภทต่างๆ ในที่นี้จะเสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดการชั้นเรียน การศึกษาปฐมวัยแบบมีส่วนร่วม โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การกระทำใดๆหากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลแห่งการกระทำนั้นๆ ได้มีส่วนร่วม จะทำให้เกิดการปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นๆอย่างเต็มใจและยอมรับผลของการปฏิบัตินั้นทั้งที่เป็นผลดีและไม่ดี การจัดการชั้นเรียน จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู พี่เลี้ยงเด็ก เด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผลดังตัวอย่างดังนี้

รูปแบบการจัดการชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม

รูปแบบ	สภาพปัญหา	แนวคิด/หลักการ/ทฤษฎี
การจัดการชั้นเรียนแบบ ผู้เรียนมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - ครูเป็นผู้ออกแบบการจัดการชั้นเรียนโดยคาดคะเนจากธรรมชาติผู้เรียน การออกแบบตามหน่วยการเรียนรู้และการจัดการตามรูปแบบการสอน ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วม เป็นเพียงผู้ปฏิบัติ ทำให้เกิดปัญหาวิสัยทัศน์ชั้นเรียน เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ร่วมตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตน - ผู้เรียนควรมีอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆตามความสนใจโดยการใช้เวลาที่เหมาะสมกับตน - การมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ ปฏิบัติ และทบทวนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันและเข้าใจบทบาทตนเองและผู้อื่น
การจัดชั้นเรียนแบบ ผู้ปกครองมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครองขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย - ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยทั้งการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินและร่วมปรับปรุง - ผู้ปกครองกับสถานศึกษาไม่ได้พัฒนาเด็กไปในลักษณะเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติและนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะยาว กำหนดให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา - สถานศึกษาปฐมวัยควรเป็นแหล่งเรียนรู้ถึงวิธีการพัฒนาเด็กที่เป็นไปตามหลักการศึกษปฐมวัย - ผู้ปกครองและสถานศึกษาควรพัฒนาเด็กในวิธีการและทิศทางเดียวกัน

<p>การจัดชั้นเรียนแบบ พี-นึ่งร่วมคิด</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีหลากหลายรูปแบบ เด็กปฐมวัยที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กบางแห่งจึงมีเด็กหลากหลายอายุที่อยู่ร่วมกัน - สถานศึกษาขนาดเล็กรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุแตกต่างกัน เข้าศึกษาในชั้นเรียนเดียวกัน การที่เด็กอายุแตกต่างกันเรียนรวมกันในห้องเรียนเดียวกันทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้และปัญหาเรื่องวินัยในชั้นเรียนเพราะเด็กแต่ละวัยมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ในชีวิตจริงเด็กปฐมวัยในแต่ละครอบครัวจะมีอายุไม่เท่ากัน บทบาทของแต่ละคนแตกต่างกัน เช่น บทบาทของการเป็นพี่ บทบาทของการเป็นน้อง เป็นต้น ซึ่งแต่ละบทบาทจะมีลักษณะเฉพาะมีการแสดงถึงหน้าที่ที่ปฏิบัติแตกต่างกันออกไป - นักการศึกษาปฐมวัย มาเรีย มอนเตสซอรีได้แสดงถึงการจัดชั้นเรียนที่เด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี เรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนเดียวกัน ซึ่งการเรียนร่วมกันนี้เด็กที่เล็กกว่าจะเลียนแบบพฤติกรรมของเด็กโต เด็กโตกว่าจะดูแลช่วยเหลือเด็กเล็ก - คนในสังคมแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน เด็กจะเรียนรู้บทบาททางสังคมและหน้าที่ สิทธิของตน จากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากบุคคลและสถานการณ์ที่แวดล้อม
--	--	--

ลักษณะของการจัดการชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม

จากแนวคิดของการจัดชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม คือการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ตามที่ออกแบบไว้ ร่วมกันประเมินในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติ ร่วมกันปรับปรุงตามข้อคิดเห็นจากการ ประเมินซึ่งแต่ละรูปแบบจะดำเนินการตามกระบวนการจัดการดังนี้

รูปแบบการ จัดการชั้นเรียน และการ ดำเนินการตาม ขั้นตอน	การปฏิบัติตามกระบวนการจัดการ	ผลที่เกิดกับผู้เรียน / ผู้ปกครอง
<p>แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม</p> <p>1. ชั้นร่วมคิด</p> <p>2. ชั้นร่วมปฏิบัติ</p>	<p>1. การวางแผน</p> <p>ครูและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียน โดยร่วมกันกำหนดเรื่องและหัวข้อเรื่อง กำหนดกิจกรรม วัตถุประสงค์การเรียน การออกแบบมุมการเล่น สื่อ วัสดุ แหล่ง เรียนรู้ กำหนดในรูปแบบผังการคิด</p> <p>1. การจัดองค์การ</p> <p>ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดงานใน ห้องเรียนว่ามีอะไรบ้าง และดำเนินการ อย่างไร โดยกำหนดให้เห็นระบบงานที่ สัมพันธ์กันอาจอยู่ในรูปของการกำหนด แผนผังงาน</p> <p>2. การจัดคณะทำงาน</p> <p>ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนด ผู้ปฏิบัติงานต่างๆให้เป็นไปตามแผนผัง งานที่กำหนดไว้และระบุน้ำที่ความ รับผิดชอบ มอบหมายงานและวิธีการ ปฏิบัติ</p> <p>3. การอำนวยความสะดวกการทำงาน</p> <p>ผู้เรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตาม ข้อตกลงโดยครูคอยอำนวยความสะดวก</p>	<p>- ผู้เรียน ได้แสดงความคิดเห็นและร่วม ตัดสินใจ</p> <p>- ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมของเรื่องที่จะ เรียน</p> <p>- ผู้เรียนมองเห็นกระบวนการทำงานที่ สัมพันธ์กัน</p> <p>- ผู้เรียนเลือกงานที่เหมาะสมกับตน ฝึกฝน การตัดสินใจ และการรับผิดชอบ</p> <p>- ฝึกความเป็นประชาธิปไตย</p> <p>- การได้ทำในสิ่งที่สนใจ</p> <p>- ผู้เรียนฝึกการช่วยเหลือแบ่งปันการดูแล ซึ่งกันและกัน</p> <p>- ผู้เรียนฝึกการนำตนเอง</p>

<p>ขั้นที่ 3 ร่วม ประเมิน</p> <p>ขั้นที่ 4 ร่วม ปรับปรุง</p>	<p>4. การควบคุม</p> <p>ครูและนักเรียนร่วมกันสนับสนุนให้ทุกคน ทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายหรือปฏิบัติตามข้อตกลงและคอยดูแลให้เกิดการปฏิบัติตามข้อตกลง</p> <p>1. การประเมินและวิเคราะห์ผลงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนร่วมกันเสนอผลงาน และสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการทำงานและผลงานที่ทำ - ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติในสิ่งที่ตนตัดสินใจ - ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบ - ผู้เรียนได้รับรู้ถึงความสำเร็จของตน - ผู้เรียนได้ไตร่ตรองพิจารณาและสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อการทำงานของตนและผู้อื่น - ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและแสดงแนวทางแก้ปัญหา - ฝึกทักษะการสื่อสาร
<p>แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม</p> <p>ขั้นที่ 1 ร่วมคิด</p> <p>ขั้นที่ 2 ร่วมปฏิบัติ</p>	<p>1. การวางแผน</p> <p>ครูและผู้ปกครองร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ กำหนดการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มุมการเล่น สื่อวัสดุอุปกรณ์ ข้อตกลง กติกาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในห้องเรียนและการทำกิจกรรม</p> <p>1. การจัดองค์การ</p> <p>ครูและผู้ปกครองร่วมกันกำหนดงานและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับแผนการเรียนรู้ในส่วน of ครู ผู้ปกครองและนักเรียน</p> <p>2. การจัดคณะทำงาน</p> <p>ครู ผู้ปกครอง ผู้เรียนร่วมกันมอบหมายงานและตกลงข้อปฏิบัติในการดำเนินงาน / กิจกรรมทั้งโดยภาพรวมและโดยรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม</p> <p>3. การอำนวยความสะดวกการทำงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้สำหรับบุตรหลาน - ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและสอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม - ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และรับบทบาทหน้าที่ของตน - ผู้เรียนได้รับมอบหมายความรับผิดชอบ ตรงกับความสามารถ - ฝึกการตัดสินใจ - ฝึกการยอมรับบทบาทหน้าที่ - ฝึกการเป็นประชาธิปไตย

<p>ขั้นที่ 3 ร่วมประเมิน</p> <p>ขั้นที่ 4 ร่วมปรับปรุง</p>	<p>ครู ผู้ปกครอง ผู้เรียน ร่วมปฏิบัติงาน/กิจกรรมโดยมีการสนับสนุน ทั้งจากครู ผู้ปกครอง และการช่วยเหลือระหว่างเด็กด้วยกัน</p> <p>4. การควบคุม</p> <p>ครูและผู้ปกครองร่วมกันดูแลให้เกิดการปฏิบัติตามข้อตกลง เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม</p> <p>1. การประเมินและการวิเคราะห์ผลงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนนำเสนอผลงานและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการทำงาน และผลงานที่ทำ - ครูและผู้ปกครองร่วมแสดงความคิดเห็น <p>- ครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนร่วมกันสรุปความคิดเห็นและเสนอเป็นข้อมูลเพื่อการปรับปรุง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการช่วยเหลือแบ่งปันการดูแลซึ่งกันและกัน - ผู้เรียนฝึกการนำตนเอง - ฝึกการอยู่ร่วมกันโดยรู้บทบาทหน้าที่ของตน - การเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ - ผู้เรียนได้รับรู้ถึงความสำเร็จ - การมีวินัยและความรับผิดชอบ - ผู้เรียนได้ไตร่ตรอง พิจารณาและสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อการทำงานของตน - ผู้ปกครองรับรู้ถึงผลการปฏิบัติของเด็ก - ผู้เรียนฝึกทักษะการสื่อสาร
<p>แบบพี่น้องร่วมคิด</p> <p>ขั้นที่ 1 ร่วมคิด</p> <p>ขั้นที่ 2 ร่วมปฏิบัติ</p>	<p>1. การวางแผน</p> <p>ครูเปิดโอกาสให้พี่ (เด็กโต) เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนการเรียน กำหนดเรื่องที่จะเรียน วัตถุประสงค์ กิจกรรม การจัดมุมการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ ครูสนับสนุนให้เด็ก น้อง (เด็กเล็ก) ร่วมตัดสินใจหรือเสนอความต้องการ</p> <p>1. การจัดองค์การ</p> <p>ครูสนับสนุนให้เด็กร่วมกันคิดและกำหนดกิจกรรมและการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนการเรียนที่ออกแบบและสรุป</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กโตและเด็กเล็กได้ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจในสิ่งที่ตนต้องการและคิดว่า มีความเหมาะสมทั้งกับตนเองและผู้อื่น - ได้เห็นภาพรวมของเรื่องที่จะเรียน - ฝึกการคิดร่วมกัน โดยมีเหตุผล - ฝึกการตัดสินใจ - มีส่วนร่วมในการกำหนดสิ่งที่ตนต้องปฏิบัติ

	<p>2. การจัดคณะทำงาน พี่และน้อง ร่วมกันแบ่งงานตาม ความสามารถโดยครูคอยช่วยเหลือ</p> <p>3. การอำนวยความสะดวกการทำงาน พี่และน้องปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับ มอบหมาย โดยมีครูคอยสนับสนุน ช่วยเหลือและช่วยเหลือระหว่างเด็ก ด้วยกัน</p> <p>4. การควบคุม พี่ดูแลการปฏิบัติตามข้อตกลงของน้อง และให้การช่วยเหลือเมื่อน้องต้องการ ครู คอยดูแลให้เกิดการปฏิบัติตามกติกา ข้อตกลง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการคิด การตัดสินใจ - ฝึกความรับผิดชอบ - ฝึกการคิดประมาณความสามารถ - ฝึกการดูแลช่วยเหลือ แบ่งปันกัน - เด็ก โตฝึกการเป็นผู้นำ เด็กเล็กฝึกการ ปฏิบัติตามตัวอย่าง - ฝึกการยอมรับบทบาทของตน - การปฏิบัติตามกติกา - การรู้จักบทบาทหน้าที่ - ฝึกความรับผิดชอบและการมีวินัยใน ตนเอง
<p>ชั้นที่ 3 ร่วม ประเมิน</p>	<p>1. การประเมินและการวิเคราะห์ผลงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พี่และน้องร่วมกันเสนอผลงานและ สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการทำงาน และผลงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - พี่และน้องได้ไตร่ตรอง พิจารณาและ สะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อการกระทำ ของตน - ผู้เรียนฝึกทักษะการสื่อสาร
<p>ชั้นที่ 4 ร่วม ปรับปรุง</p>	<p>1. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปข้อมูลเพื่อ นำไปสู่การปรับปรุงงาน</p>	

รูปแบบการจัดการชั้นเรียนดังที่เสนอมีหลักการสำคัญคือ การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดความรู้ เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน และได้ฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้ ส่วนผู้ปกครองก็จะเกิดความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และสำหรับในชั้นเรียนที่มีเด็กเล็กกับเด็กโตอยู่ร่วมกัน จะได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตน และรู้ถึงการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

.....

บรรณานุกรม

กฤษริ คำชาย.(2551). การจัดการชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
วัฒนา ปุณฺณฤทธิ.(2552). การจัดการห้องเรียนกับการพัฒนาคุณลักษณะเด็กปฐมวัยเพื่อชีวิตที่สุขอย่าง
พอเพียง. (Online).<http://www.poonyarit.com>. 26 98.53

Cangelosi,J.S. (2000). **Classroom management strategies : gaining and maintaining student's
cooperation.** 4 th ed.New York : John Wileg & sons.

Moore,K.D. (2001). **Classroom teaching skills.** 5th ed New York : Mc Graw-Hill.

พศ.วัฒนา ปุณฺณฤทธิ

ตุลาคม 2553